

Larsen (Bjerre): Det er i Aar 30 Aar, siden det første Forslag om Statsstøtte til Oprettelse af Husmandsbrug blev vedtaget. Derfor kan det vel nok være paakrævet, at vor Jordlovgivning tages op til Revision nu. Paa saa godt som alle andre Omraader har Udviklingen medført, at der maa ændres i Opfattelsen af mangt og meget, og hvorfor skulde det da ikke ogsaa være Tilfældet her? Hvis man kaster Blikket ud over de svundne 30 Aar, vil man finde en stor og rig Udvikling paa Udstykningens Omraade, en Udvikling, der har præget vort Samfund i allerhøjeste Grad, og som har bragt meget store Værdier frem.

Ved at kaste Blikket tilbage kan det være rimeligt, at man stiller det Spørgsmaal: Hvad har bevirket, at det mindre Landbrugs Folk har haft den rige Udvikling op gennem Aarene? Svaret maa da efter min Mening blive, at da Andelsbevægelsen gik sin Sejrsgang hen over Landet, lagdes Grunden til Husmandsbrugets Udvikling. Med Andelsbevægelsens Fremblomstring blev det muligt for Husmændene at faa forholdsvis lige saa meget ud af sin ene Ko som Herremanden og Gaardmanden af deres. Mælken kunde fra et Landbrug, saavel stort som smaat, bringes til Mejeriet, hvor alle kom til at staa lige i Produktionen.

For havde det været saadan, at Herregaardens Smør blev betalt med højeste Pris, fordi Kvaliteten gennemgaaende var betydelig bedre. De store Besætninger havde Betingelser for at producere den bedste Vare, idet Mælken i Besætningen, efter som Antallet af Køer gik ned, omtrent blev i Kvalitet derefter, og daarligst blev den derfor, hvor der kun var een eller to Køer i Besætningen. Da disse Forhold ændredes, kom Husmanden til at trække paa lige Hammel med de større Landbrug, og det betød, at der kom Udvikling i Smaabrugene.

Men saa meldte Spørgsmaalet sig: Hvorledes faar man oprettet Husmandsbrug? Der var paa det Tidspunkt kun ganske faa Husmandsbrug, og alle var de baseret paa, at Indehaverne af Brugene skulde gaa paa Arbejde hos en eller anden Gaardmand; det var umuligt at klare sig desforuden. Husmanden fik, sine Steder gratis, andetsteds for Betaling, et Spand Heste til Brug for sin Jord, men ikke altid paa det Tidspunkt, der passede bedst for et heldigt Udfald af dette eller hint Arbejde, der udførtes.

Saaledes laa Forholdene i Slutningen af 80erne og Begyndelsen af 90erne i forrige Aarhundrede. De Husmænd, der den

Gang fandtes, gjorde Arbejde paa Gaardene og fik kun lidt ud af deres Brug. Men nu bedredes Forholdet pludselig, og den driftige Husmand begyndte at interessere sig mere og mere for sin Bedrift, samtidig med at han saa et Fremtidsperspektiv aabne sig for den Børneflokk og Ungdom, der voksede op i hans Hjem. Kunde bare hans Børn faa en lille Jordlod, helst lidt større end Faderens, var det et stort Fremskridt fra at gaa paa en Dagløn af 75 Ø., saaledes som Forholdet var den Gang. Ret naturligt begyndte derfor det Krav at rejse sig: Skaf os Jord til Oprettelse af Husmandsbrug. Kravene var til at begynde med yderst beskedne, blot nogle faa Tønder Land, ja, saa var Husmanden tilfreds.

Det daværende Venstre saa med Forstaaelse paa de Krav, der kom fra Husmændene og Landarbejderne om Adgang til Jord, og det samme Parti var ogsaa indforstaaet med, at Jordprisen nok vilde stige, naar Efterspørgselen blev større, thi der indbragtes i 1891 et Forslag i Folketinget af Venstremændene Frede Bojsen og Rasmus Claussen, gaaende ud paa at løse Spørgsmaalet om Fremskaffelse af Jord til Landarbejdere og løse det paa Grundlag af en eventuel Ekspropriation. Forhandlingerne i Folketinget førte til, at der den 25. Marts 1891 forelaa en enstemmig tiltraadt Udvalgsbetænkning, i hvilken det Princip var anerkendt, at denne Opgave var et Samfundsanliggende, endog af saa stor Betydning, at den med grundlovmæssig Hjælp kunde erkendes at vedrøre Almenvellet, saaledes at den kunde afgive Grundlag for Ret til Ekspropriation. Saaledes saa Venstre paa Spørgsmaalet i 1891.

Spørgsmaalet vandt atter og atter i Forgrunden, og i 1893 forhandlede det atter i Folketinget, hvor Venstres Repræsentant, Frede Bojsen, efter at der fra forskellig Side var vist Modvillie mod Forslaget, udtalte følgende — jeg beder om Tilladelse til et ganske kort Citat efter Rigsdagstidenden 1893 Sp. 1435:

„Fordi et saadant Lovforslag hviler, det vil jeg dog gøre ærede Medlemmer opmærksomme paa, derfor er den Tanke, det Princip, den Vej, som derved er anslaaet, ikke kommen til at hvile og kommer ikke til at hvile før den Dag, Princippet er ført igennem.“

Saaledes saa Venstre paa hele dette Spørgsmaal, der dukkede op i Begyndelsen af 90erne.

Resultatet af Folketingets Forhandlinger blev, at der nedsattes en Landbo-kommission for at undersøge hele Forholdet,